

Privredni razvoj – III dio:

NOVO EKONOMSKO UPRAVLJANJE U EU

Prof. dr Gordana Đurović

Novo ekonomsko upravljanje u uslovima krize

- U cilju ostvarivanja osnovnih ciljeva Unije (mir, demokratske vrijednosti, ekonomsko blagostanje) „aktivnosti država članica i Unije podrazumijevaju, u skladu sa osn.ugovorima, **utvrđivanje EP zasnovane na tijesnom usklađivanju ekonomskih politika država članica**, na unutrašnjem tržištu i na utvrđivanju zajedničkih ciljeva“.
- Države članice smatraju svoje ekonomske politike pitanjem od **ZAJEDNIČKOG interesa i koordiniraju ih u okviru Savjeta**
- **Koordinacija ekonomske politike** odvija se na **dva stuba: nad-nacionalnom i nacionalnom.**
- **EU institucije i koordinacije ekonomskih politika:**
 - **EVROPSKI SAVJET** ima puno vlasništvo nad Strategijom Evropa 2020 i predstavlja centralno tijelo za pitanja koja se tiču njenog uspješnog sprovođenja
 - **KOMISIJA** prati napredak na putu postizanja ciljeva, koordinira aktivnosti sa svakom državom članicom pojedinačno, omogućava razmjenu iskustava u sprovođenju politika i priprema neophodne prijedloge za usmjeravanje aktivnosti i napredak u ostvarivanju EU inicijativa.
 - **EVROPSKI PARLAMENT** je pokretačka snaga za mobilizaciju građana i ima ulogu suzakonodavca u ključnim inicijativama.
 - **OSTALI** - ovaj partnerski pristup proširuje se i na EU komitete, nacionalne parlamente, lokalne i regionalne organe vlasti, socijalne partnere, civilno društvo, kako bi svi bili uključeni u proces ostvarivanja vizije.

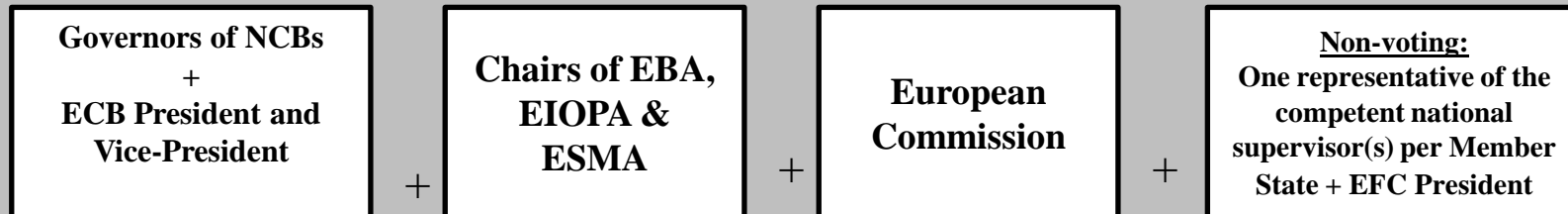
Osnaženo **ekonomsko upravljanje** (*Economic governance*) podrazumijeva **jačanje postojećih pravila** u pogledu budžetske discipline, usklađivanje s pravilima Pakta za stabilnost i rast, dublju koordinaciju u oblasti fiskalne politike, nadziranje makroekonomskih disbalansa i kretanje konkurentnosti, kao i procedure za krizno upravljanje Eurozonom.

Instrumenti zajedničkog nadzora i obezbjeđenja finansijske stabilnosti – ka “BANKARSKOJ UNIJI”

1. **Evropski odbor za sistemske rizike (ESRB)** 2011, za nadzor finansijskog sistema EU, kao i tri evropska tijela za nadzor tržišta (nadzor na berzama – ESMA), bankarskog sektora (EBA), kao i osiguravajućih kompanija i penzionih fondova (EIOPA). ESRB može vršiti finansijski nadzor, prikupljati informacije o finansijskim sistemima, nadgledati upravljanje, analizirati sistemski rizik, i na bazi ukupnog nadzora, pripremati **upozorenja i preporuke** za mjere opreza (sastanci Borda ESRB održavaće se najmanje četiri puta godišnje).
- **29. okt. 2013 – usvojene dvije regulative o kreiranju novih nadležnosti ECB u superviziji komercijalnih banaka zemalja EMU i osnivanju jedinstvenog instituta supervizije – **European single supervisory mechanism, SSM /BANKING AUTHORITY/**: BU will includes a single rulebook for all banks in Europe, common deposit protection and a single bank resolution mechanism**

NOVA ARHITEKTURA EVROPSKOG SISTEMA FINANSIJSKE SUPERVIZIJE

European Systemic Risk Board (ESRB) – EVROPSKI ODBOR ZA SISTEMSKE RIZIKE

Information on micro-prudential developments

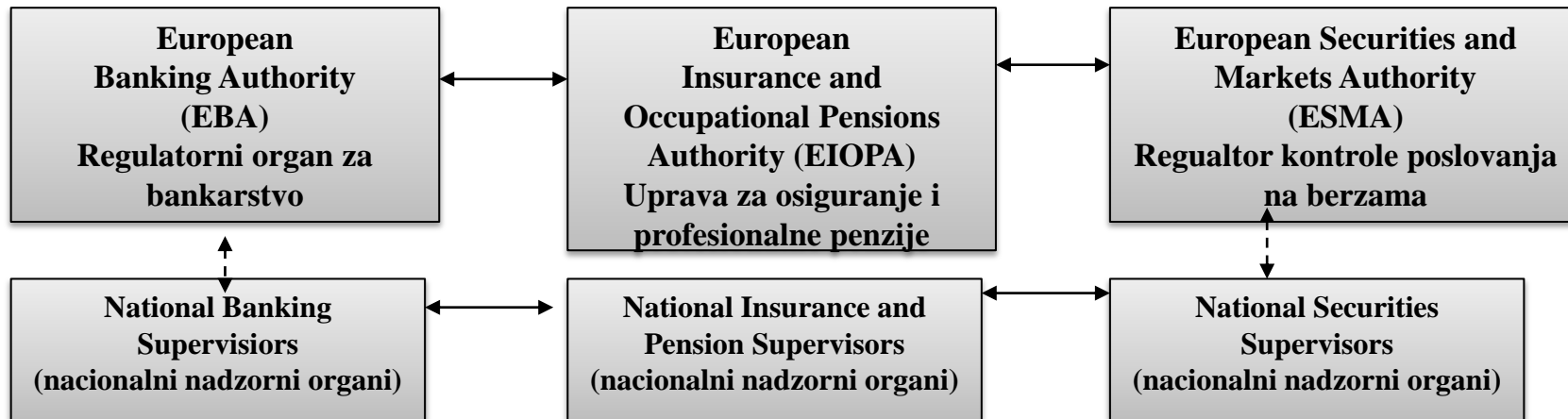
- Informacije o mikro-bonitetnom razvoju /info o fin. institucijama, firmama i tržištu/

Recommendations and/or early risk warnings

- Analize, preporuke i/ili rana upozorenja

European System of Financial Supervisors (ESFS) – EVROPSKI SISTEM FINANSIJSKE SUPERVIZIJE

2. Osnivanje **PRIVREMENIH instrumenata** za obezbjeđenje urgentne finansijske stabilnosti

- **2. 1. Instrument za evropsku finansijsku stabilnost** (***The European Financial Stability Facility, EFSF***) je kreiran od strane država članica Eurozone (Odluka Eco-Fin savjeta od 9. maja 2010) sa ciljem da obezbijedi finansijsku stabilnost u Evropi kroz finansijsku pomoć državama Eurozone.
- **Funkcije:**
 1. obezbjeđuje **kredite** za zemlje u finansijskim teškoćama;
 2. **interveniše na primarnom tržištu dugova i sekundarnom tržištu obveznica** (intervencija na sekundarnom tržištu je samo na bazi detaljne analize ECB koja bi zaključila da se radi o izuzetnim okolnostima na finansijskom tržištu i riziku po finansijsku stabilnost);
 3. **interveniše na bazi programa predostrožnosti**; i
 4. **finansira rekapitalizaciju finansijskih institucija** kroz kreditiranje vlada MS.
- Da bi ostvario svoju misiju, EFSF emituje obveznice ili druge dužničke instrumente na tržištu kapitala, vrijednosti do **440 mlrd. €**, za koje garantuju zemlje članice Eurozone (*lending capacity*). EFSF je registrovan kao **KOMPANIJA** sa sjedištem u Luksemburgu, **u vlasništvu država članica Eurozone**.

• 2.2. Mehanizam za evropsku finansijsku stabilnost

(European Financial Stability Mechanism, EFSM)

- osnovan je **Odlukom Savjeta** od 11. maja 2010. godine da bi obezbijedio finansijsku podršku **za države članice EU** koje su u finansijskim problemima, uključujući i finansijske turbulencije izazvane događajima koji su van kontrole države članice o kojoj je riječ
- U okviru EFSM mehanizma, **Komisija** je ovlašćena da pozajmljuje ukupno **do 60 mlrd. €** na finansijskom tržištu (ili od međunarodnih finansijskih institucija) u ime Unije pod implicitnim garancijama EU budžeta (EU se pojavljuje kao **zajmoprimac**).
- Komisija dalje pozajmljuje sredstva državi članici, koja vraća glavnicu i kamatu preko Komisije.
- Do septembra 2012. godine, EFSM je aktiviran za **Irsku i Portugal** (48 mlrd. €) u projektovanim tranšama za naredni trogodišnji period (za ove zemlje aktiviran je i EFSF, kao i IMF, nezavisno jedni od drugih, ali u koordinisanoj formi).
- EFSM je dio šire mreže, koja uključuje EFSF i aranžmane država članica Eurozone sa IMF-om

3. ESM, trajni finansijski instrument, koji zamjenjuje EFSF i EFSM

- **Evropski mehanizam za stabilnost (ESM, *European Stability Mechaism*)**. Dogovoren je 25. marta. 2011, potpisan jula 2011, Odluka Evropskog savjeta koja mijenja UFEU 136 , **inaugurisan 8. oktobra 2012 .**

- UFEU (amandman na čl. 136) - **Države članice čija valuta je euro** mogu osnovati stabilizacioni mehanizam koji bi se aktivirao ukoliko je neophodno da se zaštiti stabilnost Eurozone u cjelini. Odobranje bilo koje zatražene finansijske pomoći pod takvim mehanizmom biće predmet **striktne uslovljenosti**

- DE ima najveće učešće od 27,1% u ukupnom kapitalu, a sa FR čini gotovo polovinu kapitala ESM. Prvih 10 država daje 96, 4% u ESM, a preostalih 7 treba da doprinese sa svega 3,6%, tj. 24,9 mlrd. €.

- **Ukupni kapital ESM** treba da bude 700 mlrd. € (**80 mlrd u novcu**, a 620 mlrd po pozivu, tj. de facto državne garancije). Inicijalni maksimalni obim kreditiranja kroz ESM pozicionira se na **500 mlrd. €** (efektivni kapacitet kreditiranja), uključujući i preostalu EFSF podršku.

- **PRVI KORISNICI** – **ES** (39,5 mlrd EUR u drž.fond za rekapitalizaciju bankarskog sektora, uz program restrukturiranja 4 najveće banke – max pomoć do 100 mlrd EUR u tranšama, povrat 22 godine), **CY** (stabilizacija fin.sektora, 9 mlrd € ESM, 1 mlrd EUR IMF)., **PT, EL** (ukupno 331 mlrd € do novembra 2016.g.), **IE, Romania** (30 mlrd)...

Ukupni kapital ESM Pri osnivanju 2012 .

	Zemlja		mlrd €	%
1	Njemačka	DE	190	27,1
2	Francuska	FR	142,7	20,4
3	Italija	IT	125,4	17,9
4	Španija	ES	83,3	11,9
5	Holandija	NL	40	5,7
6	Belgija	BE	24,3	3,5
7	Grčka	EL	19,7	2,8
8	Austrija	AT	19,5	2,8
9	Portugal	PT	17,6	2,5
10	Finska	FI	12,6	1,8
11	Irska	IR	11,1	1,6
12	Slovačka	SL	5,8	0,8
13	Slovenija	SI	3	0,4
14	Luksemburg	LU	1,8	0,3
15	Kipar	CY	1,4	0,2
16	Estonija	EE	1,3	0,2
17	Malta	MT	0,5	0,1
	Ukupno	zona	700	100

Izvor: EFSF, 2012.

KASNIJE ulaze i LV i LT

- ESM je osnovan kao **među-vladina organizacija**, osnovana prema međunarodnom pravu, sa sjedištem u Luksemburgu, koju su osnovale države članice Eurozone tako što su ratifikovala **Ugovor o osnivanju ESM**
- ESM je međudržavno tijelo kojim upravlja Odbor guvernera (ministri finansija zemalja članica), Upravni odbor i izvršni direktor.
- **FINANSIJSKI INSTRUMENTI ESM (evropskog IMF-a):**
 1. krediti državama članicama Eurozone koje se nalaze u finansijskim poteškoćama
 2. finansijska pomoć radi predostrožnosti (kreditna linija)
 3. Kupovine državnih obveznica na primarnom i sekundarnom tržištu
 4. Krediti državama u svrhu dokapitalizacije banaka
 5. Direktne intervencije u bankama (dokapitalizacija)

4. Programi finansijske podrške

- **GRČKA**, **maja 2010.**, **110 mlrd. €**, kada je grčka vlada usvojila nepopularan „Reformski paket štednje” , zatim **jula 2011.** drugi paket mjera za sprečavanje bankrotstva i stabilizaciju Grčke od **109 mlrd. €**, uz plan da privatni sektor obezbijedi dodatnih **49 mlrd. €**, kroz otpis. (**ukupno 331 mlrd € do novembra 2016.g.!**)
- prezadužene EMU periferne zemlje „zarazile“ su i EMU centar, jer EL najviše duguje **GB, DE, NL i FR bankama**
- Nakon prvog paketa za Grčku, uslijedila je finansijska podrška za **IRSKU** (novembra 2010. godine 85 mlrd. €), a zatim za **PORTUGAL** (marta 2011. godine 78 mlrd. €, EFSF).
- Za **ŠPANIJU** projektovano je do 100 mlrd € za rekapitalizaciju bankarskog sektora. Pomoć je zatražio i **Kipar**, a najavila **Slovenija**.
- **Za MS van EA – programi podrške za platnobilansne teškoće - HU, RO, LV-Latvia,**
- **Macro-Financial Assistance (MFA):** financial aid programme to assist non-Member States

Euro plus pakt (Euro+ Pact)

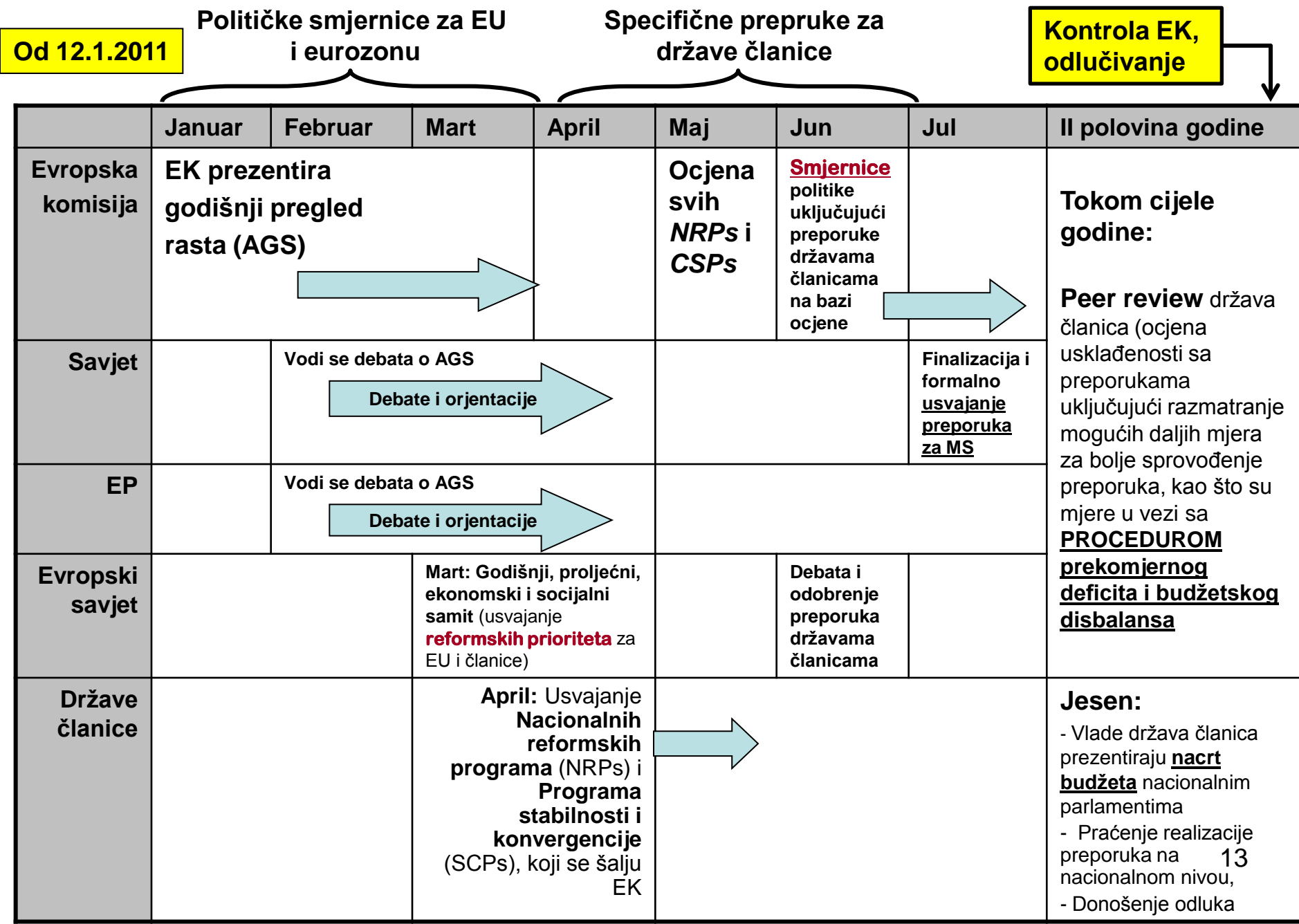
- Pored uvođenja navedenih instrumenata finansijske podrške za konsolidaciju Eurozone, **marta 2011.** godine usvaja se dokument **Euro Plus Pact** od strane **17 članica Eurozone** i **6 država članica EU** (Bugarska, Danska, Litvanija, Letonija, Poljska i Rumunija) – 23 zemlje, kojim su se ove zemlje dodatno (dobrovoljno) obavezale da prate i usklađuju indikatore u oblasti konkurentnosti, politike zapošljavanja, održivih javnih finansija i finansijske stabilnosti, značajno prelazeći **nivo koordinacije** ekonomskih politika koji je dogovoren na nivou Unije
- U ovom paktu nisu UK, SE, HU, HR, CZ.
- To je međuvladin sporazum između jednog broja članica EU usaglašen kroz tzv. Otvoreni metod koordinacije

Primjer: Pregled specifičnih preporuka po zemljama 2012-2013

	Javne finansije				Finansijski sektor			Rast koji podstiče strukturne reforme					Tržište rada				
	Dobre javne finansije	Penzioni i zdravstveni sistem	Fiskalni okvir	Porezi	Bankarski sektor	Tržište stanova	Pristup finansijama	Mrežne industrije	Konkurentnost u sektoru usluga	Javni sektor i regulatori	R&D i inovacije	Efikasnost resursa	Paricipacija na tržištu rada	Aktivne mjere politike zapošljavanja	Wage-setting mehanizam	Fleksibilnost	Edukacija
AT	X	X	X	X	X			X	X	X			X				X
BE	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X	X	X		X
BG	X	X	X	X			X	X		X		X	X	X			X
CY	X	X	X	X	X				X		X		X	X	X		
CZ	X	X		X					X				X	X			X
DE	X	X	X	X	X			X	X				X	X			X
DK	X	X		X		X			X	X			X				X
EE	X		X	X				X		X	X	X	X	X		X	X
ES	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X			X
FI	X	X	X						X	X	X		X	X	X		X
FR	X	X		X				X	X				X	X	X	X	
HU	X		X	X				X	X	X	X		X	X			X
IT	X		X	X			X	X	X	X			X	X	X	X	X
LT	X	X	X	X				X		X		X	X	X		X	
LU	X	X		X								X	X	X	X		X
LV	X	X	X	X				X		X	X	X	X	X			X
MT	X	X	X	X	X			X				X	X	X	X		X
NL	X	X		X		X					X		X			X	
PL	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X			X
SE	X			X		X				X			X	X		X	
SI	X	X	X		X		X		X	X			X	X	X	X	X
SK	X		X	X						X			X	X			X
UK	X			X	X	X	X	X		X			X	X			X

- **SPECIFIČNE PREPORUKE za zemlje članice pojedinačno** odnose se na **četiri oblasti**, koje imaju više konkretnih preporuka:
 - **JAVNE FINANSIJE:** dobre („zdrave“) javne finansije; definisanje preporuka za reforme u oblasti penzionog i zdravstvenog sistema, fiskalni okvir i porezi.
 - **FINANSIJSKI SEKTOR:** definišu se smjernice i preporuke za pojedinačne države članice u sljedećim oblastima: preporuke za bankarski sektor, tržište stanova i pristup finansijama.
 - **RAST KOJI PODSTIČE STRUKTURNE REFORME:** preporuke za mrežne industrije, konkurentnost u sektoru usluga, javni sektor i regulatori, R&D i inovacije, kao i efikasnost upotrebe resursa.
 - **TRŽIŠTE RADA:** preporuke za participaciju na tržištu rada, mjera aktivne politike zapošljavanja, mehanizam „podešavanja“ plata u odnosu na inflaciju, fleksigurnost na

EVROPSKI SEMESTAR – novi sistem koordinacije MEP sa akcentom na fiskalnu politiku

Fiskalni nadzor i nadzor MEP i strukturnih reformi

- Usvajanje seta propisa o jačem ekonomskom upravljanju, na snazi od januara 2012 (*The 6-pack: Tools for a stronger Economic Governance*), kompleksni mehanizam koji obuhvata:
 1. nadzor fiskalnih politika, ali i
 2. nadzor makroekonomskih politika u cjelini, kao i dinamiku strukturnih reformi
- Paket od 6 propisa afirmiše **preventivnu i korektivnu “ruku” Evropske komisije**, koja dobija mehanizam pokretanja automatskih sankcija u slučaju prekoračenja fiskalnih indikatora i indikatora makroekonomskih disbalansa

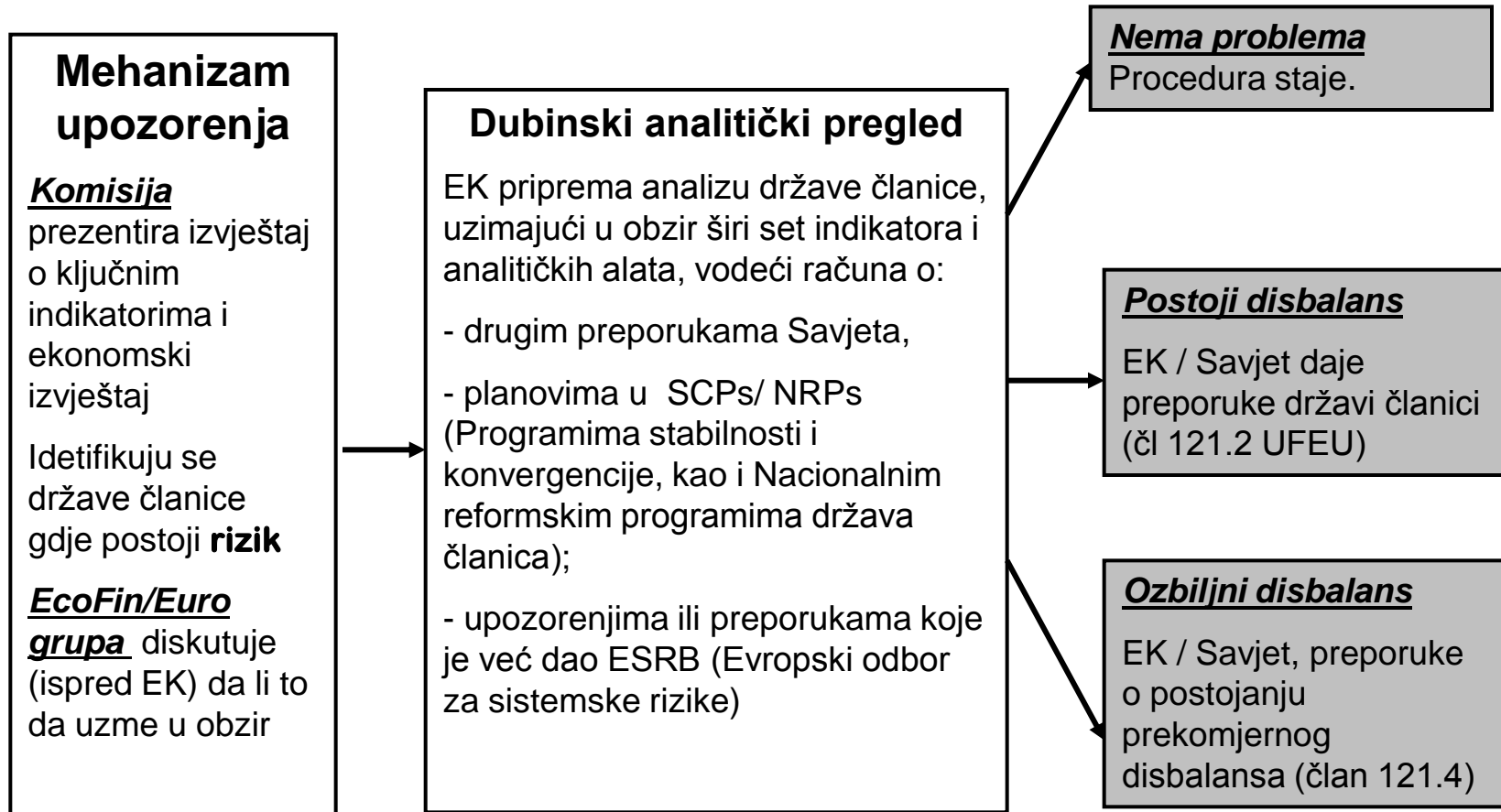
Nadzor fiskalnih politika

- Bilo je neophodno dalje razviti **preventivne i korektivne akcije u Paktu stabilnosti i rasta**, odnosno donijeti novu direktivu o nacionalnim fiskalnim okvirima, kao i direktivu o efektivnom sprovođenju budžetskog nadzora, tako da će se cijeli mehanizam moći primijeniti **od 2013.**
- **Novine:**
 1. Uvodi se novo pravilo za rast troškova koji se moraju uklapati u **SREDNJOROČNE BUDŽETSKE PROJEKCIJE I CILJEVE** koji se uspostavljaju za svaku zemlju pojedinačno. Drugim riječima, **rast troškova ne smije prelaziti REFERENTNI NIVO u odnosu na potencijalni rast BDP-a** (može se odstupiti ako su ozbiljna ekonomska posrnuća zemlje)
 2. U dosadašnjim pravilima procedurom u slučaju **prekomjernog deficita** (EDP – **Excessive deficit procedure**), kada se govori o smanjenju nivoa zaduženosti, nije precizirano koliki je to **postotak smanjenja javnog duga** koji predstavlja **dovoljno „umanjen dug“**. Stoga se predloženim novinama želi više pratiti ovaj pokazatelj i uvesti numerički **benchmarking** za ocjenu ostvarenog postepenog smanjenja javnog duga. Tranzicioni period za korektivnu akciju po pitanju javnog duga - tri godine.
 3. Kod preventivnih akcija nema sankcija. **SANKCIJE kod korektivnih akcija** kod fiskalnog nadzora pokreću se postepeno i relativno kasno, u skladu sa čl. 126(11) UFEU. Sredstva iz Kohezionog fonda vezuju se za ispunjavanje obaveza zemlje u proceduri fiskalnog nadzora, ali ne direktno.
 4. **Finansijske sankcije** za države članice Eurozone uvodiće se postepenim pristupom, od preventivnih akcija do posljednje faze procedure prekomjernog deficita i na kraju **maksimum kazni može biti i do 0,5% BDP-a.**
 5. Ovaj set propisa uvodi inoviranu proceduru glasanja o kaznama, tzv. **obrnuto većinsko kvalifikovano glasanje**, za većinu sankcija, u smislu da se preporuke ili prijedlozi Komisije tretiraju kao da su usvojene na Savjetu, osim ako kvalifikovana većina država članica glasa protiv njih.

Nadzor makroekonomskih politika i strukturnih reformi

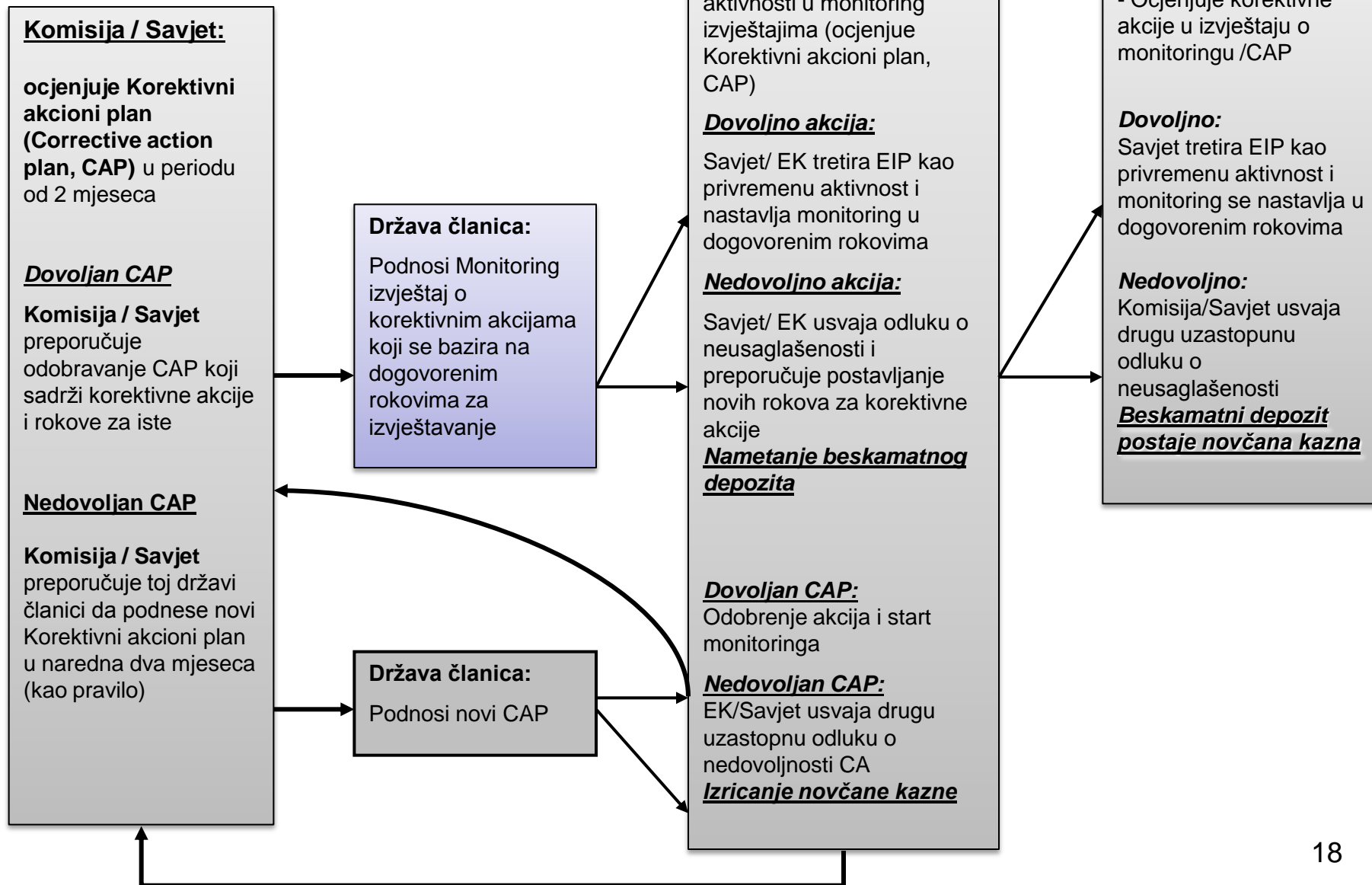
1. Procedure u slučaju prekomjernog makroekonomskog disbalansa (EIP): Preventivna akcija
2. Procedure u slučaju prekomjernog makroekonomskog disbalansa (Excessive Imbalance Procedure, EIP): Korektivna akcija

Procedure u slučaju prekomjernog makroekonomskog disbalansa (EIP): preventivna akcija

EIP – Excessive Imbalance Procedure,
prekomjerni makroekonomski disbalans /deficit/

Procedure u slučaju prekomjernog markoekonomskog disbalansa (Excessive Imbalance Procedure, EIP): KOREKTIVNA AKCIJA

Evropski fiskalni pakt

- **Ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u EMU, potisan 2.3.2012. između 25 zemalja EU** (*Treaty on stability, coordination and governance in the EMU*, TSCG) – nisu potpisale CZ & UK
- Osnovni cilj je budžetska disciplina i zaustavljanje rasta novih zaduženja, odnosno poštovanje tzv. **zlatnog budžetskog pravila** : tokom određenog poslovnog ciklusa vlada može pozajmljivati novac samo radi investiranja, dok će se tekuća potrošnja namirivati od poreza (budžetskih prihoda).
- **Kao izuzetak** od ovog zlatnog pravila u EU predviđena je situacija u kojoj vlade mogu zanemariti budžetski deficit u slučaju „**izvanrednih okolnosti**“, koje su definisane kao „neobičajan događaj koji je izvan kontrole države u pitanju“ ili „teška ekonomska kriza koja je definisana u revidiranom Paktu stabilnosti i rasta“. Tako, sa ovom modifikacijom, zlatno budžetsko pravilo se transformiše u „**zlatnu ekonomsku vladu**“ Unije
- Cilj ugovora je izbjegavanje daljeg prekomjernog kumuliranja dugova i uvođenje međunarodnopravne odgovornosti za narušavanje tog cilja u srednjoročnoj perspektivi

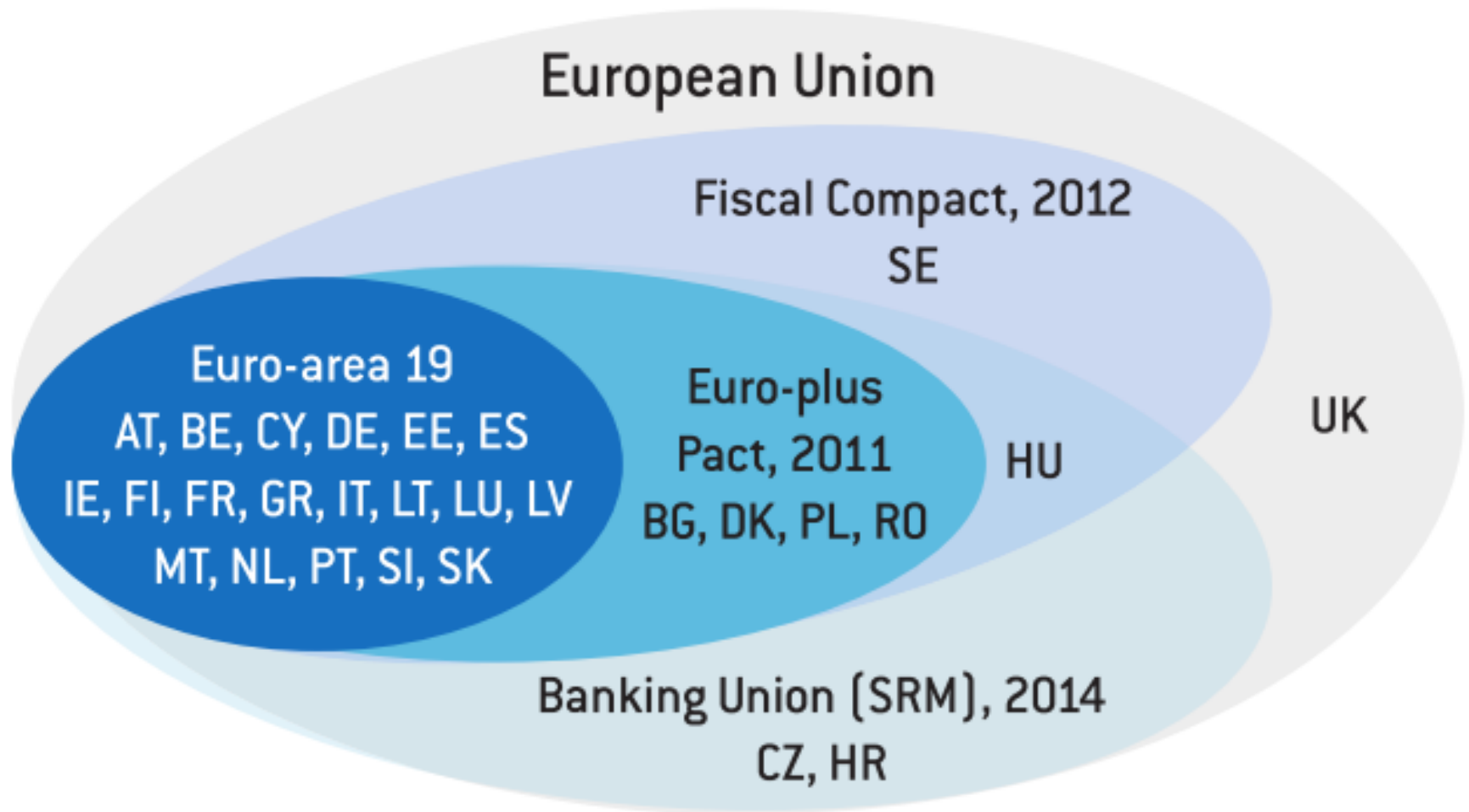
Osnovne karakteristike Ugovora o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju (TSCG)

- To je **međuvladin sporazum (ne EU propis)**; pripada kategoriji međunarodnih ugovora koje su države članice zaključile između sebe (**intencija je da se u narednih 5 godina ugradi u pravni okvir EU**)
- **Potpisan je od strane 25 država članica (bez UK i Češke)**, tako da će biti obavezujući za države Eurozone, dok će za ostale ugovorne strane biti obavezujući kada usvoje euro ili ranije ako to one žele (države su pozvane da izaberu odredbe ugovora sa kojima žele da se usaglase).
- Fiskalni dio TSCG često se naziva i **FISKALNI PAKT** (ili *Fiscal compact*).

- Zahtijeva od ugovornih strana da poštuju/obezbijede **konvergenciju sa postavljenim srednjoročnim ciljevima specifičnim za svaku zemlju**, kao što je definisano u **PAKTU STABILNOSTI I RASTA**, sa nižim nivoom, tj. ograničenjem za **strukturni deficit** (ciklični efekti i jednokratne mjere se ne uzimaju u obzir kod kalkulacije budžetskog deficita^[1]) na nivou od **0,5% BDP-a** (1% BDP-a za države članice sa nivoom javnog duga značajno ispod **60%**).
- **Korektivni mehanizam** treba da obezbijedi **automatsku** akciju koja bi se preduzimala u slučaju odstupanja od srednjoročnih ciljeva ili puta prilagođavanja prema tim ciljevima. Naravno, opet ostaje i **klauzula izuzeća** (slučaj izuzetnih okolnosti). Usaglašenost sa pravilima biće praćena od strane nezavisnih tijela.
- **Ova BUDŽETSKA PRAVILA ugradiće se u nacionalne propise** kroz odredbe obavezujuće snage i trajnog karaktera, po preporuci na nivou najvišeg pravnog akta (ustav), tzv. *debt-brake*, nacionalna kočnica za prekomjerno zaduživanje)
- ^[1] **Strukturni deficit državnog budžeta**, prilagođen za promjene u poslovnom ciklusu. Kad je ekonomija slaba, kao što je sada slučaj u kriznim uslovima, strukturni deficit će biti manji od stvarnog deficita i obratno, u prosperitetnim godinama.

- **SUD PRAVDE EU može propisati finansijske sankcije (0,1% BDP-a)** ako zemlja pravilno ne sprovodi nova budžetska pravila u nacionalnom zakonodavstvu i ne uskladi se sa odlukom Suda koji je zemlji naložio da po tim pravilima postupi. U slučaju sankcija prema nekoj državi članici Eurozone, kazne će biti kanalisane u ESM, a u slučaju država van Eurozone, novac će ići u EU budžet.
- **Usaglašenost sa pravilima** koja treba da obezbijede postizanje srednjoročnih makroekonomskih smjernica i ciljeva biće takođe praćena od strane nezavisnih tijela na nacionalnom nivou.
- TSCG je postavio temelj za redefinisavanje **sistema nadzora i koordinacije ekonomskih politika**, sa *ex ante* koordinacijom po pitanju upravljanja **javnim dugom** između ugovornih strana i ekonomskim partnerskim programima za države članice u proceduri **prekomjernog deficita**.
- TSCG takođe uvodi dio **ekonomskog upravljanja u Eurozonu**, tzv. **Euro samiti** će se održavati najmanje dva puta godišnje, snažeći ekonomsku saradnju država članica zone (sastanci šefova država ili vlada država članica ugovornih strana čija je valuta euro, popularno „ **Ekonomska vlada zone**“)

Participation of euro and non-euro EU countries in intergovernmental arrangements to strengthen EMU

4. Prioriteti za rast i zaposlenost

- 1. SPROVOĐENJE RAZLIČITIH OBLIKA FISKALNE KONSOLIDACIJE KOJI PODSTIČU RAST**
- 2. OBNAVLJANJE I UNAPREĐENJE NORMALNE KREDITNE AKTIVNOSTI BANAKA PREMA REALNOM SEKTORU**
- 3. PROMOVISANJE RASTA I KONKURENTNOSTI ZA DANAS I ZA SUTRA – strukturne reforme**

4. SUOČAVANJE ZA PROBLEMIMA NEZAPOSLENOSTI I SOCIJALNIM POSLJEDICAMA KRIZE

- **A) Mobilizacija rada za rast obuhvata
sljedeće mjere:**
 - a) revizija mehanizma „podešavanja” plata u
svim državama članicama (*wage-setting
mechanisms*)**
 - b) Podsticanje zaposlenosti, posebno mladih**
 - c) Zaštita ranjivih kategorija stanovništva**

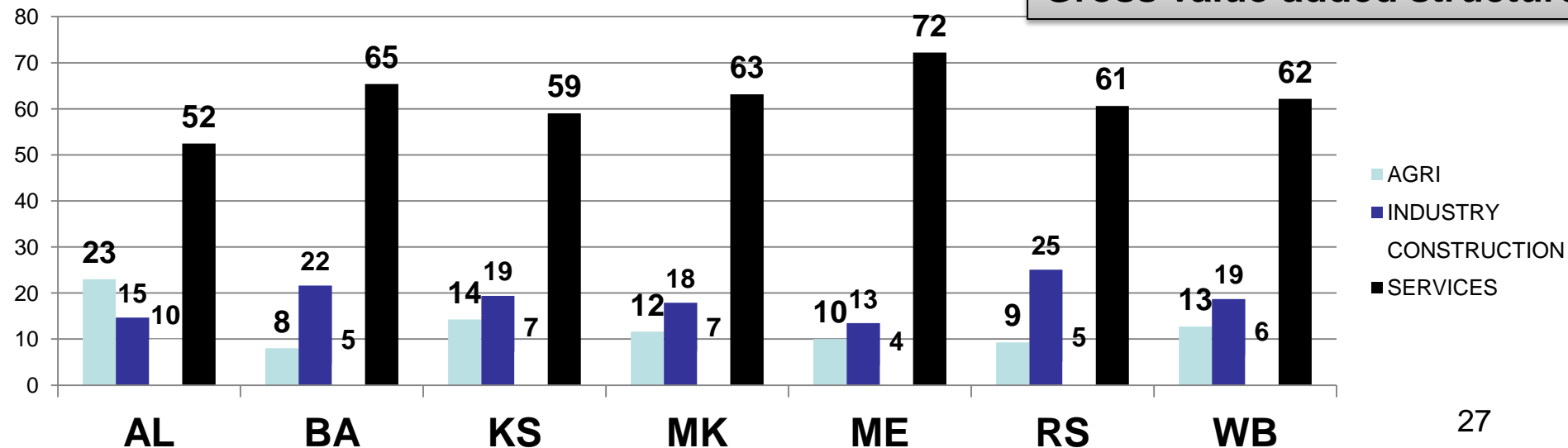
5. MODERNIZACIJA JAVNE ADMINISTRACIJE

**DODATAK
STRUKTURNE REFORME U
REGIONU ZAPADNOG
BALKANA**

ERPs 2016-2018: priority areas of structural reforms

1. PUBLIC FINANCE MANAGEMENT
2. INFRASTRUCTURE
3. SECTOR DEVELOPMENT
4. BUSINESS ENVIRONMENT, CORPORATE GOVERNANCE AND REDUCTION OF INFORMAL ECONOMY
5. ABSORPTION OF TECHNOLOGY AND INNOVATION
6. TRADE INTEGRATION
7. EMPLOYMENT AND LABOUR MARKET
8. FOSTERING SOCIAL INCLUSION, FIGHTING POVERTY AND PROMOTING EQUAL OPPORTUNITIES

Gross value added structure

I. Public finance management

Sustainable fiscal framework: MTBF, Fiscal strategy, Preparation of the Annual budget, Preparation of the Capital Budget (ME)

Execution of the budget (with special focus on further fiscal reforms, collection of revenues, electronic public procurement system and transparent reporting on the Public debt management (ME)

Improving the financial control system (BiH, FBiH)

Reducing the tax burden on labour, while finding realistic and reliable sources of financing from which the lost revenue from contributions will be compensated to the extra budgetary funds (RoS)

Combating the grey economy (RoS)

Reforming the health system (RoS)

Improvement of public and central procurement system (KS)

Tax administration transformation (RS)

Improved management of capital investment (RS)

II. Infrastructure

1. Further liberalization of the energy market (Al)
2. Diversification of energy sources (Gasification) AL
3. Feasibility study for construction and upgrade of the Adriatic-Ionian Corridor (AL)
4. Upgrading and construction of Durres Port Infrastructure (AL)
5. Improve the legal and regulatory framework for high-speed broadband networks (AL)
6. Restructuring of the Railways (FBiH, RS)
7. Improving the transport infrastructure (FBiH)
8. Improving the energy infrastructure (FBiH – Construction of Wind Farm Podvelezje and Mesihovina)
9. Further development of the road and railway transport (KS)
10. Further development of energy capacities and upgrade of transmission network (KS)
11. Decrease energy consumption through energy efficiency measures (KS)
12. Upgrading and rehabilitation of Corridor X (railway, road) (MK)
13. Upgrading and rehabilitation of Corridor VIII (MK)
14. Upgrading and rehabilitation of the local and regional road infrastructure (MK)
15. Construction of 400 kV Interconnection overhead line TS Bitola 2- Macedonian Albanian border and 400/110 kV TS Ohrid (MK)
16. Rehabilitation and modernization of the transmission network and power system (MK)
17. Harmonization of Transport Development Strategy with the regional agenda (ME)
18. Construction of the Smokovac-Mateševo priority section of the Bar-Boljare highway (ME)
19. Modernization of the railway network (Bar-Vrbnica, of the railway Bar-Belgrade) –(ME)
20. The project of connecting power systems of Montenegro and Italy with the construction of transmission infrastructure in the country and the interconnection with Serbia (ME)
21. Improvement of communal infrastructure (municipal utility infrastructure on MN coast and CT), ME
22. Improve physical infrastructure for better connection with EU and regional markets (Road and rail corridor X construction – 4 projects; E 763 motorway towards Montenegro, to Pozega; Nis-Dimitrovgrad trunk gas pipeline construction; Trans-Balkan corridor to upgrade power transmission infrastructure in western Serbia; and Enhancing security of electric power supply – construction of a new B3 unit in Kostolac Thermal Power Plant) - RS
23. Development and improvement of the national broadband communications infrastructure (RS)

III. SECTOR DEVELOPMENT (Agriculture, Industry, Services - Tourism, Financial services, etc.)	4. BUSINESS ENVIRONMENT, CORPORATE GOVERNANCE AND REDUCTION OF INFORMAL ECONOMY
Consolidation and defragmentation of agricultural land (AL)	Reduce regulatory burden to business (AI)
Standardization of Tourism Sector (AL)	Effective implementation of the National Plan to reduce the level of the NPL (AL)
Developing the BiH Strategic Plan for Rural Development of BiH and the IPARD Programme, BiH, FBiH	Reducing business costs and shortening the procedures for issuing business licences (FBiH, RS – eliminating the barriers to business and investments – para-fiscal charges)
Introducing financial support measures based on payments per hectare and per head of cattle (FBiH)	Support to SMEs (FBiH)
Introducing rural development measures based on the principles of EU IPARD (FBiH)	Privatisation (FBiH)
Process of re-industrialisation in all the areas of the processing industry (RoS)	Adopting and implementing the Law on Bankruptcy (RoS)
Financial sector reform (FBiH, RoS – Modernisation of the legal framework of the banking sector of RS and creation of assumptions for implementation of the bank resolution	Financing companies through business angels (MK)
Improving the tourist and catering industry (FBiH)	Support to competitiveness of the enterprise sector (MK)
Improvement of Irrigation Systems (MK)	Establishment of One Stop Shop System for business licenses and permits (MK)
Consolidation and defragmentation of agricultural land (MK)	Implementation of recommendations of the regulatory “guillotine” (ME)
Programme for increasing market employability (I phase) in service sektor (MK)	Improvement of the process of issuing building permits through the upgrade of existing IT solutions (ME)
Support to investments in primary agricultural production and processing facilities in order to achieve food safety standards (ME)	Operation of cadastres in line with timeframes stipulated by the Law on State Survey and Real Estate Cadastre (ME)
Promotion of investments in priority industrial sectors, with focus on incentives to investment in manufacturing sector (ME)	Introduce issuing of electronic fiscal invoices in order to reduce informal economy (ME)
Improvement of tourism offer in the North of Montenegro through the construction of necessary infrastructure in ski resorts (ME)	Improvement of financial and non-financial support to SMEs (planned 30 mill € for CKB COSME facility for 3 years) (ME)
Improvement of the competitiveness and status of agricultural holdings (RS)	Package of measures to improve access to finance for SMEs (RS)
Raising the competitiveness of the processing industry (RS)	Reform of public enterprises (introduction of corporate governance in public enterprises, reform of railways, reform of PE EPS and reform of PE Srbijagas)-RS
	Simplification of procedures for business entities (establishment of a unified public register), (RS)
	Establishing a common information platform for all inspections at the level of the republic (e-inspection, as part of e-Gov. strategy) - RS

V. ABSORPTION OF TECHNOLOGY AND INNOVATION	VII. EMPLOYMENT AND LABOUR MARKET
Effective implementation of Digital Agenda Strategy (AI)	Improve quality and coverage of VET while ensuring linkages with labour market (AL)
Enhancement of institutional capacities for research and innovation (AL)	Modernise public employment services and increase employment of women, youth and vulnerable people (AL)
Triple Helix Partnership (University, Industry, Government) - MK	Providing the conditions for the employment growth (FBiH, RoS – new labour legislation and support to employment in the real sector)
Extending access to finance for innovation and technological absorption (Co-financing Grants for Newly Established Companies: Start-up and Spin-off; Co-financing: Grants and loans for Commercialization of Innovations, Grants for Technology Transfer, Grants for establishment, operation and investment of business and technological accelerators and incubators) - MK	Education reform (FBiH)
Construction of Tehnopolis, innovation and entrepreneurship center in Niksic (ME)	Profiling of unemployed persons and designing an Individual Employment Plan 2 (IEP 2) - MK
Programme supporting innovation and technological development in the public and private sectors (RS)	Education and Qualifications for All (MK)
VI. TRADE INTEGRATION	Development of qualifications based on learning outcomes in line with labour market needs (ME)
Facilitate trade through deep interagency cooperation (AL)	Establishing the national qualifications framework (NQFS) aimed at increasing competences (RS)
Effective implementation of recent legislative changes promoting new investment (AL)	Improving the effectiveness of active labour market policies with special emphasis on youth, redundant workers and the long-term unemployed (RS)
Further liberalisation of trade, reduction of administrative costs and elimination of nontariff barriers in regional and bilateral trade (BiH)	VIII. FOSTERING SOCIAL INCLUSION, FIGHTING POVERTY AND PROMOTING EQUAL OPPORTUNITIES
Establishing free trade area within CEFTA (Conclusion of regional Protocol on trade in services, - Conclusion of regional Framework Agreement on trade facilitation (WTO FTA) - MK	Strengthening social protection and social inclusion measures (AL)
Application of the Regional Convention on Pan-Euro Mediterranean rules of origin (MK)	Drafting and implementation of a competence based curricula and training of teachers (AL)
Upgrading the customs clearance facilities of road border crossings Tabanovce and Kafasan – MK	Improving the social protection system (FBiH)
Increase of competitiveness of companies through compliance with requirements of international quality standards (ME)	Equal Education Opportunities (MK)
Improving the national quality infrastructure system (RS)	Implementation of the service contract and grant scheme with the aim of improving human resources and increasing employability, as well as access to the labour market for hard-to-employ persons (ME)
	Construction of preschool institutions in order to increase coverage of children in preschool education (ME)
	Improving the adequacy, quality and targeting of social protection measures (RS)

STRUCTURAL REFORMS IN ERPs 2017 - 2019

WHY
EUROPEAN UNION?

1. PFM
2. Energy, transport and telecommunications markets
3. Sectoral development
4. Business environment and reduction of informal economy
5. Research & Innovations
6. External trade and **investment facilitation**
7. **Education and skills**
8. Employment and labour market
9. Social inclusion, poverty reduction and equal opportunities